ఏ మనిషికైనా మారుపేర్లు పెట్టడం ' బహు తేలిక. ఆకారంలోని విలక్షణాలను బట్టి, పేర్లలోని ఎబ్బెట్టు పదాలనుబట్టి, చేష్టలలోని వికారాలనుబట్టి — ఎదుటి వారికి వెంటనే తట్టే మారుపేర్లు ఎక్కు-వగా వుంటాయి

ఒకరిపట్ల తనకుగల అసూయ, ద్వేషం, విరోధాల కారణంగా తన తాపాన్ని (?) భరించలేక పెట్టే మారు

పోలవరపు శ్రీహరిరావు

పేర్లుకూడా తరచే ఈ రెండు తరహాల మారు పేర్లూ ఎక్కువ సందర్భాలలో అల్ప హాస్యానికీ, కొన్ని సందర్భాలలో వాటిని సృష్టించిన వారి అల్పజ్ఞతకూ మాత్రమే పతాకలు కావడం సాధారణం ఇలాంటి మారుపేర్ల కారణంగా ఉభయపక్షాలమధ్య హాస్య సంకేతాలుగా అర్థం చేసుకోబడనప్పుడు—కోప తాప ద్వేషాలు రేగడం కద్దు

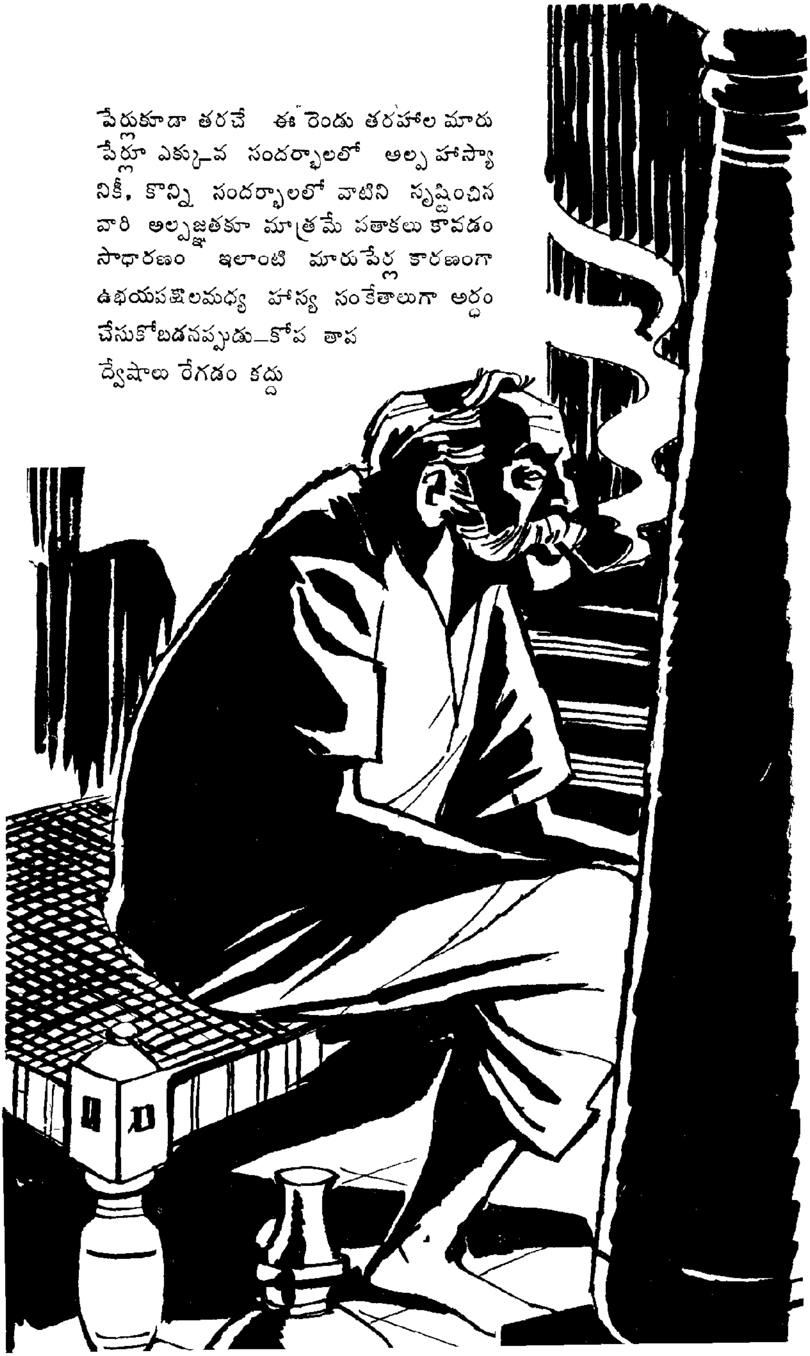

మారుపేర్లలో మరొకరకం ముచ్చట కోసం పెట్టుకునేవీ, పెట్టబడేవీను ఇవి ఉభయ పక్షాలకూ సంతోషప్రదంగా వుంటాయి గనుక, అవి ఆప్యాయతను పెంచేవే అవుతాయి గాని పేచీ వుండదు.

వీటన్నింటినీ మించిన మరోతరహా మారుపేర్ల విషయంలో మరింత నిశిత పరీక్ష అవసరం

ఒక్కొక్క వ్యక్తి వ్యవహార సరళిని, గాఢాభిప్రాయాలను, జీవిత విధానాన్ని విశేషంగా పరిచయం చేసుకున్నవారు ఆలోచించి మరీ పెట్టే మారుపేర్లు— ఈ కోవకిందికి వస్తాయి ఇవి ఆ వ్యక్తి జీవిత సరళికి సంక్షిప్తాభి వర్ణనలుగా టంకంలా అతికిపోతాయి

* * *

భూషయ్యగారికి దూర్వాసుడనే మారుపేరును పెట్టిం దెవరోగాని—ముప్పయ్యేళ్ళకు పైగా ఆయనతో కాపురంచేస్తూ, మనుమలనూ, మనుమరాళ్ళను కూడా యెత్తుకున్న సీతమ్మగారైనా ఎన్నడూ ఆయన్ను గురించి ఆ మారుపేరుకు భిన్నమైన అభిప్రాయం వెలిబుచ్చి వుండదు

కాపురానికి వచ్చిన కొత్తలో తనభర్తనుద్దేశించి ఎవరైనా "దూర్వాసుడు" అన్నప్పుడు సీతమ్మగారు మనసు నొచ్చినట్లు ముఖం ముడుచుకునేది మరి కొంత కాలానికి—ఇరుగు పొరుగు అమ్మలక్క లెవరైనా తన భర్తను ఆ మారు పేరుతో అభివర్ణిస్తే తనలో తనే సిగ్గుపడేది

అత్త మామలు పోయి తన బిడ్డలు ఎదుగుతూన్న కాలంలో ఆమె తనభర్తనెవరు ఆ మారుపేరుతో సూచించినా వినీ విననట్లు ఊరుకునేది కూతుళ్ళు తన యింటినుంచి కాపురాలకువెళ్ళి, కోడళ్ళు తొలిబిడ్డల నెత్తుకువచ్చి తన యింట కాపురాలు చేస్తున్న కాలంలో— సీతమ్మగారు కూడా ఆయన లేనప్పుడు ఆయన్ను దూర్వాసుడనే వ్యవహరించ సాగింది

చిన్నకొడుకు వేరడి నప్పట్నుంచీ ఆమె భూషయ్యగారి ముఖంమీదే ఆపేరు బెట్టి మాట్టాడ్డానికి సాహసించింది. అయిదారేళ్ళనుంచీ ఈ సాహసం దినదిన ప్రవర్ధమానం అవుతూ ఆమె "దూర్వాసు" డని ఉచ్చరించే తీరుకూడా ప్రతిసారీ వెనుకటికంటె కటువుగా ధ్వనిస్తున్నది.

ఇలాంటి చరిత్రగల ఆ మారుపేరు భూషయ్యగారికి టంకంలాగా అతికిపోయిందంటే—అది "అల్పోక్తి" అవుతుందేగాని, "అతిశయోక్తి" కాదుగదా!

* * *

ఆఖరికి గతరాత్రి భూషయ్యగారే స్వయంగా "అవునే! నేను దూర్వాసుణ్ణే దూర్వాసుణ్ణే కాదు—అంతకు మించినవాడి యబ్బెవడన్నా వుంటే—వాడి తాత ననుకో!!" అనేశాడు.

మనుమలూ, మనుమరాళ్ళూ ఊహాపోహలు పెంచుకుంటున్నకొద్దీ—తనను భర్త అంత బహిరంగంగా దులపరించెయ్యడంలేదని విశ్వసిస్తున్న సీతమ్మ, గతరాత్రి అందరి ఎదుటా ఆయన ఇంత విజృంభించేసరికి విస్తుపోయింది

ఇదివర కెప్పుడు తా నా మారుపేరును పలికినా ఆయన వృద్ధాప్యంవల్ల ఊడిపోగా మిగిలిన నాలుగు పళ్ళనే పటపటలాడించేవాడు అంతలో తనకు చెప్పరాని భయం వేసేది ఆ పక్కనున్న పసిబిడ్డనో, ఈ ప్రక్కనున్న చేటనో అందుకుని ఏదో అర్జంటు పని వున్నట్టు తాను లోపలికి వెళ్ళిపోయేది పులి తరుముకొస్తున్న లేడిలా గుండెలు తడబడుతూ తా నలా లోపలికి వెళ్ళిపోయినా—ఆయన అరుగుమీదవుండి విసరిన సకిలింపు సింహగర్జనలాగా తన ఒంటిని జలదరింప జేసేది

అటువంటి అనుభూతులుగల సీతమ్మ గతరాత్రి భర్తనోటనే ఆ మారుపేరును మరింత ఘట్టిగా వినడంతో—గుటక పడనట్లు కళ్ళు తేలవేసి నుంచుంది ఆయనగారి పుష్టి మీసాలూ (మామూలుగా పై పెదవిమీద పెరిగే బుర్ర మీసాలకు తోడుగా చెక్కిళ్ళకు దిగువను పెరిగే గడ్డంవెంట్రుకలనుకూడా బొద్దుగాపెంచి, అన్నీకలసి ఒకే మీసమనిపించేవి), ఎర్రని కళ్ళూ, ముడుతలుపడిన నుదురూ

" అబ్బే, మరేంలేదు. శనివారం కదూ ఇవాళ అందుకనీ అలా గుడికి వెళ్దామనీ "

అదరడంచూచి—ఆ వృద్ధురాలి గుండెలు బిక్కుబిక్కు మన్నాయి

అలవాటుప్రకారం ఆ ప్రక్కఅరుగు మీద దీపంచుట్టూ కూచ్చుని చదువుకుంటున్న పెద్ద పిల్లలనూ, వాళ్ళ పుస్తకాల్లోని బొమ్మలనూ శతవిధాల వేధించుతూండే చిన్న మనుమరాలు కూడా—పళ్ళు బిగబట్టి నోరు మూసుకుంది. చీమ చిటుక్కుమన్నా వినిపించే ఆ నిశ్శబ్దంలో—భర్తను ఆ విధంగా చూస్తున్న సీతమ్మకు గుండెలాగిపోతున్నట్లయింది

ఆమెకూడా అలవాటు ప్రకారం ఆ మనుమరాలినో, మరో ప్రక్కనున్న చెంబునో అందుకుని, లోపల ఏదో పని

వున్నట్లు వెళ్ళిపోదామని ప్రయత్నించ లేకపోయింది ఆమె పమిటచెంగు తీసి నోట్లో దోపుకుంటూ—ఎన్నడూలేని కోపం తెచ్చుకుంటూ, "ఇక మీముందు నే నోరెత్తితే ఒట్టు! నా పేరు సీతమ్మ కాదు!"' అని, చరచరా యింట్లోకి వెళ్ళి పోతున్నది భూషయ్యగారు భార్య వెళు తున్న తీరు చూస్తూ నే "అదే మాట మీదుండు నీ చిన్నకొడుకును నా గడప తొక్కనిస్తే నా పేరుదీసి మారుపేరు పెట్టవే!" అన్నాడు

అంతవరకూ బిగబట్టుకు కూర్చున్న చిన్న మనుమరాలు, పెద్దపిల్లల దగ్గ ర్నుంచి లేచి, చెంగుచెంగున లోపలికి పరుగెత్తింది అప్పటికే యింటి మధ్య గల మండువా మెల్లానుదాటిన ముత్తవను ఆ బిడ్డ అందుకుని "నాయనమ్మా" అని కేకపెట్టింది ఆ అయిదేళ్ళ పిల్లవేసిన ఆ కేకలో ఆర్తనాదమూ, అనునయమూ కూడా ధ్వనించాయి

తనభార్య "ఒట్టు" అని అనిపోయిన మాటలూ, ఈ చిన్న మనుమరాలు వేసిన కేకా భూషయ్యగారికి కొత్తతరహాగా వినిపించాయి తన అరవయ్యేళ్ళ జీవితం లోనూ ఏ ఒక్కసారి తా నిలాంటివి విన లేదనిపించింది ఇంతలో వంటింటి గుమ్మం వేపు నుంచి "పెద్దన్నయ్య పుస్తకంలో ఎలుగొడ్డుకు — తాత య్యేమవుతారు నాయనమ్మా?" అని ఆ చిన్నమనుమరాలుఅడగడంవినిపించింది భూషయ్యగారికి ఆ మాట ముల్లుగర్రలా గుచ్చుకుంది సీతమ్మ "దానికి తాతేవ డన్నావుంటే వాడికి తాతంట—మీ తాతయ్యే అన్నారు వినలా?" అని ఆ పిల్లతో చెప్పడం ఆయనకు వినిపించింది

* * *

పొద్దుపోయేదాకా చదువుకున్న పిల్లలు వచ్చి లోపల పడుకుని నిద్రపోతున్నారు ఆ అందరి మధ్యా పడుకున్న సీతమ్మగారు మాత్రం కునుకు రానట్లు, పడక కుదరనట్లు అటూ యిటూ మసలుతున్నది మాటి మాటికీ పమిటచెంగుతో కళ్ళు తుడుచు కుంటూ, మధ్య మధ్య లేచికూచ్చుని ముక్కు చీదివేస్తున్నది భర్త కోపానికి గురై ఆస్తిలో చిల్లిగవ్వభాగం కూడా లేకుండా అన్యాయమైపోయిన చిన్న కొడుకే గుర్తు వస్తున్నాడు

ఇంకో ఝాము పొద్దు పోయాక— అలవాటు ప్రకారం రచ్చబండ దగ్గర కాలక్షేపానికి వెళ్ళిన పెద్ద కొడుకూ—డా తిరిగి వచ్చాడు అతడు అలా రాగానే సింహద్వారం తలుపులు మూసి, గడియ వేయడం అలవాటు గతరాత్రి ఈ అల వాటుకు భిన్నంగా పెద్దకొడుకు ప్రవ ర్తించడం సీతమ్మకు ఏదో లోపంగానే తోచింది

తాను లేచివెళ్ళి ఆ తలుపులు వేద్దా మనుకునే సరికి పెద్దకొడుకు "అమ్మా" అని పిలుస్తూ దగ్గరకు వచ్చాడు సీతమ్మ లేచి కూచ్చుని "ఏం బాబూ?" అంది

అతడు రహస్యం చెబుతున్నట్లుగా '
''నాన్నగారింకా కూచ్చునే వున్నారేం ? వంట్లో బాగుండలేదామ్మా ? '' అని అడిగాడు అతడు అయిదుగురు బిడ్డల తండ్రి అయినా నేటివరకు తన తండ్రి ఎదుట బిగ్గరగా మాట్లాడి యెరుగడు

అతని ప్రశ్న వినగానే సీతమ్మగారు ''ఏమోరా బాబూ ' రోజూ ఈ పాటికి గుర్రుపెట్టి నిద్రోయే వారే? '' అంది కొడుకు ''చలి ఎక్కువయింది—నాన్నగారి మంచం లోపల వెయ్యకపోయారా'' అని, అతని గదిలోకి వెళ్ళిపోయాడు సీతమ్మ మరోసారి చీదివేసి, కళ్ళు తుడుచుకొని సింహద్వారం దగ్గరకు వెళ్ళింది గుమ్మంలో నుంచిని కుడిచేతి వేపు అరుగుమీద వున్న భర్త మంచాన్ని చూచింది

భూషయ్యగారు అప్పుడే అగ్గిపుల్ల గీసి చుట్ట ముట్టించుకోబోతున్నారు ఆమె ఏదో చెప్పాలన్నా మాట పెగలక రెండు మూడుసార్లు గుటకలు వేసింది ఆమె ఆ తటపటాయింపులో అప్రయత్నంగానే పమిటచెంగును రెండో భుజం కూడా కప్పుకునేట్టుగా సవరించుకుంది. అలా సవరించుకోడంలో ఆమె చేతి గాజులు కొద్దిగా సవ్వడి చేశాయి భర్త ఇటు తిరిగి తనవేపు చూశాడు. ఆ చీకటిలో ఆయనకేమి కనపడిందో తనకు తెలియదు ఆయన వెంటనే చుట్టను గిరవాటేసి

"ఏమయ్యా నిన్ను ఉరితీసేముందు నీ కేమైనా కోరికలుంటే అడుగు ''
"మా ఆవిడ చేసిన భోజనం తినాలని ఉంది సార్ అప్పుడు నాకు తప్పకుండా చచ్చిపోవాలని ఉంటుంది."

పడుకుని, శాలువా ముసుగు పెట్టుకున్నాడు

సీతమ్మ తృప్తిగా నిట్టూర్చి తలుపులు గడియవేసి, వెళ్ళి పడుకుంది

* * *

గతరాత్రి జరిగింది ఇంతే

ఈ రోజు ఉదయం సీతమ్మ వంటింట్లో పనులు చేస్తూండగా భూషయ్యగారు నాలుగైదుసార్లు ఏదో పనివున్నట్లు అరుగుమీదినుంచి వంటింటిదాకా రావడం, మళ్ళీ మెల్లగా వెళ్ళిపోవడం ఆమె గమనించింది. కోడళ్ళు కాపురాలకు వచ్చినప్పట్నుంచీ — తాను పిలిచేవరకూ వంటింటివేపు భోజనానికైనా రాని ఆయన,

ఈ వేళ యిలా చేస్తున్నారేమిటా అని సీతమ్మ అనుకోకపోలేదు

ఒకసారి ఆయన హడావుడిగా వంటింటి గుమ్మంలోకంటా వచ్చి తన కళ్ళల్లోకి చూచినపుడు — ఆమె ఎందుకో అడగాలనుకుంది గతరాత్రి పెట్టిన ఒట్టు గుర్తున్నదేమో అంతరాత్మకు — ఆమె గొంతుపెగల్లేదు ఇంతలోనే ఆయన చరచరా వెళ్ళిపోయారు

ఆయన ముందు భాగంలో వున్న ఇనప్పెట్టె తియ్యడం, ధబ్బుమనేట్టు వేయడం, సకిలిస్తూ అరుగు మీదికి వెళ్ళడం, పైపంచెను ఛెళ్ళున దులిపి తలగుడ్డ చుట్టుకోవడం — వంట పనుల్లో వున్నా సీతమ్మగారికి సినిమాలో బొమ్మల్లాగా కళ్ళలో కనపడుతూనే వున్నాయి

పదసారం తగ్గుతున్నప్పటి నుంచీ ఆయన పిల్లలతోపాటే పెందరాళ భోం చేస్తున్నారు ఈ వేళ ఇలా భోజనాల వేళ బైటికి వెళుతున్నారేమిటా, పిలిచి వడ్డించి వేద్దామా, మళ్ళీ ఎంత పొద్దెక్కి ఇంటికి వస్తారో నని ఆమె మనసు గుబగుబలాడింది... "ఎవరికైనా పండగ మామూలు ఏదైనా ఇవ్వడానికి వెళ్ళారేమో, ఎంత సేపట్లో వస్తారులే!" అని సరిపెట్టుకుంది.

కాని, ఆయన ఏ వేళకూ తిరిగిరాక పోయేసరికి సీతమ్మ గాభరా పడింది ప్రొద్దు నెత్తిమీది కొచ్చేసరికి పిల్లలు రెండోసారి భోజనాలకూర్చొన్నా వచ్చేశారు ఆయన రాలేదు. ఆమె ఎన్నడూ లేంది పిల్లల్ని కసురుకుని, ముందు వాకిట్లోకి వెళ్ళింది వీధిలో నిలబడి అటూ యిటూ చూచింది ఆయన జాడ కనిపించలేదు

లోపలికివెళ్ళి పెద్ద కొడుకును నిద్ర లేపి "మీ నాన్న అన్నానికన్నా రాలేదు ఎక్కడి కెళ్ళారో!!" అంది తల్లి ఆదుర్దాను గమనించిన పెద్దకొడుకు "ఇవాళ పొలంవేపుకూడా రాలేదమ్మా.. ఎక్కడికి వెళతారూ?...పండగకోసం ఈ యేడు గొర్రెపిల్లను పెంచలేదని రెండు మూడుసార్లు పాలేళ్ళదగ్గర అన్నారట. ఒకవేళ దానికోసం వెళ్లారేమో! వస్తార్లే అమ్మా, నువ్వెళ్ళి అన్నం తిను — మా నాన్న కోసం గాభరా ఏమిటీ!" అని నవ్వేశాడు

సీతమ్మ నిట్టూర్చి "అంతేలే బాబూ" అని వెళ్ళిపోయింది పిల్లలకు కోడలు వడ్డించేసింది అత్తగారు రాగానే ఆమె కంచంలో కూడా వడ్డించింది

* * *

ప్రొద్దుగూకేవేళ సీతమ్మగారు పెద్ద బర్రె పాలను పిండుతున్నది. చిన్న మనుమరాలు గేదె దూడకు "రేపేం మనిం టోనే భోగి పండగ... అంచక్కా తలంటుకుంటాం...ఇంచక్కా పట్టు పరికిణీలు కట్టుకుంటాం...పరమాన్నం వొండుకుంటాం... అం...నీ కూ్కాస్తి

పెడతాలే — ఏం బుజ్జిగా'' అని మాటలు చెబుతున్నది. సీతమ్మ కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి।

చిన్నకొడుకూ, చిన్నకోడలూ, వాళ్ళ ఒక్కగానొక్క బిడ్డ కుష్టుడూ గుర్తు వచ్చారు వాళ్ళు ఏం పండగ చేసుకుంటారో, ఎంత కటకటలాడుతున్నారోనని ఊహించుకునేసరికి సీతమ్మ కన్నీరు జొటజొటా పాల చెంబులో పడిపోయాయి ఆమె 'ఇదేమిటా' అని పాలు పిండడం ఆపి, కళ్ళలో నిండిన నీటిని తల ఊపి విదిలించివేసుకుంది

ఇంతలో పెద్దకోడలు ఇంట్లో నుంచి హడావుడిగా వస్తూ ''అత్తయ్యా! కుష్టు దొచ్చాడు, కుష్టుడు'' అంది. ఆ మాటల తొందరపాటు మరో విధంగా ధ్వనిస్తున్నా సీతమ్మకు ఎవరో కొరడాతో కొట్టినట్లయింది ఆమె పాలు పిండకుండానే విసురుగా లేచి "అంత ఎత్తిపొడుపు దేనికమ్మా" అని విసుక్కుంటూ చిన్న మనుమరాలి చేతిలోని దూడతాడును విదిలించి, కుడవడానికి వదిలివేసింది

పెద్దకోడలు మూతి మూడు వంకర్లు తిప్పడం ఆమె చూడలేదుగాని, ''ఎత్తిపొడుపులూ, దెప్పిపొడుపులూ నేరిస్తే ఇట్టా ఎందుకుంటాం — నేనూ మీ చిన్నకోడల్లాగా భర్తను కొంగుగట్టే ఆడించే దాన్ని సీమ రాణీలా'' అనడం మాత్రం వింది.

"మీ మొగవాళ్ళు ఎప్పుడూ ఇంతే ఒక చెవితో విని రెండో చెవితో వదిలేస్తుంటారు."
"మరి మీ ఆడవాళ్ళు రెండు చెవుల్తో విని నోటితోవదుల్తుంటారా!"

ఈ ఈసడింపు వినేసరికి సీతమ్మ నవనాడులూ కుంగిపోయాయి ఆమె పొంగివస్తున్న కన్నీరు కోడలికి కనుపించకుండా చెంగు అడ్డం పెట్టుకుని, ఇంటోకి వెళ్ళబోయింది ఆమె నాలు గడుగులు వేసే సరికి "నాయనమ్మా" అంటూ పదేళ్ళ కుర్రాడు పరుగెత్తుకొచ్చి కాళ్ళకు చుట్టేసుకున్నాడు సీతమ్మ తన చెవులను తాను నమ్మలేక పోయింది. లిప్తలో కళ్ళు తుడుచుకుని ఆ కుర్రాణ్ణి చూచి, పాలచెంబు అక్కడే వదిలి, తటాలున అతన్ని ఎత్తుకుని ముద్దులతో నింపివేసింది

* * *

సీతమ్మ ఆ రాత్రి వంటింటి వేపు చూడనైనా లేదు మండువా మెల్లాలో కూచ్చుని, మాటిమాటికీ కృష్ణుణ్ణి ముద్దు పెట్టుకుంటూ, వాడితో కబుర్లు చెప్పించు కుంటూ, వాణ్ణి ఆడుకుందామని పిలుస్తున్న ఇతర మనుమలనూ, మనుమరాళ్ళనూ దూరంగా కూచ్చో బెడుతూ గడుపు తున్నది.

ఈలోగా వందసార్లయినా అడిగి వుంటుంది : "ఎట్లా వచ్చావురా బాబూ ? మీ అమ్మా నాన్నా పంపించారా ? ఈ ముసలి నాయనమ్మ ఇప్పటికి గుర్తొచ్చిందా ?" అని కృష్ణుడు, "నేనే వచ్చేశా నాయనమ్మా ' ఎవళ్ళూ ఏం అనలేదు'' అని మాత్రమే జవాబు చెప్పాడు

ఇతర పిల్లలంతా అన్నాలు తిని అరుగు మీదికి వెళ్ళి చదువుకుంటున్నారు సీతమ్మ ఒక పళ్ళెంలో అన్నీ వడ్డించుకు వచ్చి, గిన్నెడు నెయ్యిపోసి కలిపి ముద్దలు చేసి కృష్ణుడికి తినిపిస్తున్నది పెద్దకోడలు ఎన్ని తరహాలుగా మూలిగినా, ఎంత విసుగ్గా దీర్ఘాలు తీసినా వంటింటివేపు కన్నెత్తి చూడలేదు

పెద్దకొడుకు కాళ్ళు కడుక్కుని "అన్నం వడ్డించు అమ్మా'' అంటూ వచ్చి, తల్లి కృష్ణుడికి అన్నం తినిపించడం చూచాడు "వీ డెప్పుడొచ్చాడే అమ్మా ?'' అని అత్యాశ్చర్యంగా అడిగాడు ఇంతలో భార్య వంటింట్లోనుంచి పిలవగా, అట్లు వెళ్ళి పోయాడు సీతమ్మ ఏదో చెప్పబోయింది ఇంతలో కృష్ణుడు ''పెదనాన్న అట్లా నల్లబడిపోయాడేం నాయనమ్మా'' అని అడిగాడు వాడి కంఠంలో ఆర్ద్రత ధ్వనించడంతో సీతమ్మకు వాత్సల్యం ఉప్పొంగింది. ఆమె ఎంగిలి చేయనేది కూడా గుర్తులేనట్టు వాడి గడ్డం పట్టుకు నిమురుతూ ''మా నాయనే - చుట్టాల మీద నీకెంత భ్రమతరా '' అని మురుసుకుంది ''మీ తాతదే రాతిగుండె'' అనికూడా అంది—నోట్లో ముద్దపెడుతూ

* * *

కృష్ణుడు ఏదో తొందరగా చెప్పాలని నోట్లో ముద్ద చకచకా మింగుతూ "నాయనమ్మా—మా తాతయ్యా—'' అంటున్నాడు ఇంతలో—ఎవరో స్త్రీ డగ్గుత్తితో ''లేచి రారా కృష్ణా'' అనడం, అతని భుజాన్ని గట్టిగా పట్టుకోడం, సీతమ్మ బెంబేలుపడి తలెత్తి ఆ స్త్రీ ముఖంలోకి చూడడం క్షణంలో సంఘటిల్లాయి

సీతమ్మ చిన్నకోడల్ని అలాచూచి, తన కళ్ళను తాను నమ్మలేకపోయింది ఎడమచేత్తో కళ్ళు తుడుచుకుంటూ, కుడి చేతిని ఆమెవేపు చాస్తూ— ''శారదా'' అని అంది అది పిలుపుకాదు, కేకకాదు— లేగదూడను కసాయివాడు లాక్కుపోతు న్నప్పుడు తల్లిఆవు వేసే అంభారవం లాంటి ఆర్తారవం.

శారద కళ్ళనుంచి రెండు కన్నీటి బొట్లు జారి అత్తసాచిన చేతిమీద

పడ్డాయి. సీతమ్మ చివాలున లేచి కోపమూ, ఆవేదనా పెనగొన్న ఆవేశంతో "నీకింకా నామీద కసి తీరలేదా శారదా ? నా బిడ్డ మనసు విరిచి, మాకు దూరంచేసింది చాలక, ఈ ముసలిది మనుమణ్ణి చూచి సంతోషపడితే కూడా నీ కళ్ళల్లో నిప్పులు కురవాలా ? నేనేం పాపం చేశాను?" అంది

శారద కత్తి కెరవుతున్న కోడిపిల్లలా మెలికలు తిరుగుతూ అత్తగారి కాళ్ళమీద వాలిపోయి "అత్తయ్యా" అంది ఆ ఒక్క మాటలోనే కోటి గొంతుల దీనారవాలు వినిపించాయి సీతమ్మ ఆశ్చర్యంగా నిలచిపోయింది

అంతలో పెద్దకొడుకు అంగలూ పంగలూ వేసుకుంటూ వస్తూనే "ఆ టక్కులాడిని ఇంట్లో కెవర్రానిచ్చారు? గెంటండి బయటికి" అని గర్జించాడు కుష్టుడు తెల్లబోయి, గాభరాగా చూస్తున్నాడు సీతమ్మ తనకాళ్ళు కావులించుకున్న కోడలి తలమీద కుడిచేతిని బలంగా ఆన్చి, పెద్ద కొడుకుతో "ఎవర్రా గెంటేది? ఎవరినిరా నువ్వు అనేది? " అని గద్దించింది పెద్దకొడుకు తన తల్లి చూపులూ, పలుకులూ అంత కటువుగా వుండగలవని ఎన్నడూ అనుకోలేదు నిర్విణ్ణుడై నిలబడి పోయాడు

క్షణం సేపు నిశ్శబ్దం పాదుకుంది దాన్ని భగ్నం చేస్తూ సింహద్వారం వేపు నుంచి "శివుని మాట వినని సతీదేవి కంటే గొప్పదాని వయ్యావుగా — రావేం ఇవతలికి" అనే పిలుపు మేఘగర్జనగా వినిపించింది శారద అత్తగారి పాదాలకు నమస్కరించి, తత్తరపడుతూ లేచి కుష్టుణ్ణి బలంగా పట్టుకుని, బైటికి నడువబోయింది

సోషల్‌వర్కర్ మీరంటే నాకు ప్రేమ. అందుకనే మీదగ్గరి కొచ్చాను

చాకలి మాకిక్కడ అందరికీ పెళ్ళిళ్లు అయినై. పక్క మంగళిగూడేనికి పోండి.

సీతమ్మ హృదయం రంపపుకోతకు నెలవైంది కట్టలు తెంచుకు వస్తున్న శోకాన్ని ఆపుకోడానికి వ్యర్థ ప్రయత్నం చేస్తూనే—"జగం"అని గావుకేకపెట్టింది ఆ కేకలోని ఆర్తనాదం, గద్దింపూ కలసి ఇల్లంతా నిండిపోయాయి సీతమ్మ పళ్లు బిగబట్టి చరచరా నాలుగడుగులు వేసి— తల్లి వెంట వెళుతున్న కుష్టుణ్ణి తటాలున వెనక్కులాక్కుంది "అగు కిష్టుడూ— ఈ పాపిష్టి వాళ్ళిద్దరూ ఎట్లాలాక్కెళతారో నా బిడ్డని, నేనూ చూస్తాను" అని కేకలు వేసింది

గుమ్మం దాటబోతూ అత్తగారి మాటలు విని ఆగిపోయిన శారదను— బైటనుంచే జగం చేయి పుచ్చుకుని లాగబోయాడు. ఇంతలో వీధిలోంచి లోపలికి వస్తున్న భూషయ్యగారు కుడిచేయిసాచి, జగం చెంపమీద ఛెళ్ళున కొట్టి, "నా కోడల్ని తాకావా నీవళ్ళు చీరుస్తాను, తల పగలగొడతాను — ఫో అవతలికి" అన్నాడు

ఆయన దూకుడుగా లోపలికి వస్తుంటే ఎడమ చంకలోని పెద్దమూట ఒకటి కింద పడిపోయింది వెనుకనుంచి గొర్రె ఒకటి అరుస్తున్నది. ఆయన అవేమీ గమనించనట్లు కోడలి ముఖంలోకే చూస్తూ "పండగపూట గుమ్మంలోకి వచ్చి ఇట్టే వెళ్ళిపోతావా అమ్మా" అనేసరికి — ఆయన కంఠం ఒణికింది శారద "లేదు మామయ్య, నే వెళ్ళను లే" అంటూ వెనక్కి తిరిగింది

సీతమ్మ కోడల్ని తనగదిలోకి తీసుకెళ్ళిపోయింది భూషయ్యగారు మనుమనితో "కిష్టయ్యా — ఆ బట్టలమూట తీసుకెళ్ళి మీ నాయనమ్మ కివ్వరా" అని, మండువాలో నివ్వెరపోయి నుంచున్న పెద్దకొడుకును "బైట గొర్రె పిల్ల అరవడంలా? పోయి చావిట్లో కట్టవేం" అని గద్దించారు అతడు పిల్లిలాగా బైటికి వెళ్ళాడు

బైట అరుగుమూల కూర్చున్న జగాన్ని అన్న పలకరించలేదు జగమే నోరారా "అన్నయ్యా" అని పిలిచినా దులపరించుకుంటూ, గొర్రెను తీసుకు వెళ్ళిపోయాడు జగం పొంగివస్తున్న శోకాన్ని ఆపుకుంటూ, జేబుగుడ్డతో నోటికి అదిమిపెట్టుకుంటూ లేచి వెళుతున్నాడు

లోపలివసారాలో ఆసులో కండెలాగా తిరుగుతున్న భూషయ్యగారు చరాలున బైటికివచ్చి చూచేసరికి, చిన్నకొడుకు తమ యింటిమూల మళ్ళి వెళ్ళిపోతున్నాడు భూషయ్యగారు "ఒరేయ్, జగం" అని గర్జించుతూ అటు పరుగెత్తాడు,

మూలగదిలోవున్న సీతమ్మకూ, శారదకూ ఈ కేక "త్రాష్టుడా" అని తిట్టినంత కటువుగా వినిపించింది వాళ్ళు తత్తరలాడుతూ సింహద్వారంలోకి వచ్చేసరికి — భూషయ్యగారు జగాన్ని చేయి పట్టుకుని బరబరా లాక్కువస్తున్నారు జగం తన చేతిగుడ్డను నోట్లో కుక్కివేసుకుంటున్నాడు

భర్త అఘాయిత్యాన్ని చూసి సీతమ్మ "ఇవ్వాళ ఈ కొంపకేదో మూడింది" అని బెగ్గటిల్లిపోయింది. "నా బిడ్డను తీసుకు రమ్మని పోరినందుకు — నా కళ్ళెదుటే వాణ్ణి చంపుతారా ఏమిటి?" అని భర్తను గద్దించి, పులుకూ పులుకూ చూచింది

ఆయన భార్యవంక చూడకుండా తల మరోవైపుకు తిప్పుకుంటూ, మామూలు

కోపధోరణిలోనే "ఊఁ.......లోపలికి తగలడండి" అని చిన్నకొడుకును కూడా లోపలికి తోసి, తాను సింహద్వారం గడపమీద కూర్చున్నాడు

సీతమ్మ చిన్నకొడుకును పడిపోకుండా పట్టుకుని డగ్గుత్తికతో "నేనెంత పాపిష్టిదాన్నిరా జగం" అంది మండిగం మీద కూర్చుని జేబులోంచి చుట్టతీస్తున్న భూషయ్యగారు — "నోర్మూయ్..వాణ్ణి బైటికి కదలనిచ్చావంటే నిన్ను పాతేస్తాను జాగర్త" అని గద్దించి, చుట్ట నోట్లో పెట్టుకుని కొనను కటుక్కున కొరికి, తుపుక్కున ఊశారు సీతమ్మ నోరు నొక్కుకుని చిన్నకొడుకును లోపలికి తీసుకెళ్ళింది

* * *

ఆ రాత్రి చిన్నకొడుకూ కోడలికీ— తాను వాళ్ళ ఎడబాటును సహించలేకా, వాళ్ళ అనవసర పేదరికాన్ని ఊహించి భరించలేకా ఎంత కుమిలిపోయిందీ, భర్తను ఎన్నెన్నిసార్లు ఎత్తిపొడిచి చిన్నబోయిందీ చెబుతున్నది

అంతా వింటూ జగం కన్నీరు కార్చుతూ ముఖం మీద తుండుగుడ్డ కప్పుకుని పడుకున్నాడు శారద "ఊరుకోండి అత్తయ్యా — ఇక అంతా కలిశాముగా" అని ఓదార్చబోయింది సీతమ్మ "ఏం కలిశామో, ఏమో — నా కుష్టుడు మూలాన మీరిద్దరూ ఇంత కాలానికి ఇంటికివస్తే, మీమామ నోరార; పలకరించకపోగా ఆ దుర్వాసుడి వాలకం వదలకనేపోయె" అంటూ కళ్ళు తుడుచుకుంది

ఆమె తొడమీద తలపెట్టి పడుకుని అంతా వింటున్న కుష్టుడు లేచి

కూర్చుని—"మా తాతయ్యను అట్లా అన కోకు నాయనమ్మా ఆయనేగా మా అమ్మను బ్రతిమాలి నన్ను తీసు కొచ్చింది" అన్నాడు సీతమ్మ తన చెవులను తాను నమ్మలేనట్టు చూస్తూ కృష్ణుణ్ణి ఒళ్ళోకి తీసుకుంది కృష్ణుడు "అవున్నాయనమ్మా — ఈ మాట ఎవరి తోనూ చెప్పొద్దనీ ఒట్టువేసుకుని, తాతయ్య నన్నిక్కడ దింపి—కొత్తబట్టలు తెస్తానని వెళ్ళారుగా" అన్నాడు

సీతమ్మ మరింత విస్తుపోయినట్లు కోడలివేపు చూచింది. శారద ముసిముసి నవ్వుతూ—"అవునత్తయ్యా దూర్వాసులే అనుకున్న మామగారు కళ్ళనీళ్ళు పెట్టు కుంటూ, కృష్ణుడు లేందే తాను బతకనని గడపమీద కూచుంటే నామనసు విలవిల లాడింది. మీ అబ్బాయి వచ్చి ఏమం టారోనని భయపడినా కూడా — కృష్ణుణ్ణి పంపించాను మీ అబ్బాయి స్కూలు నుంచి వచ్చినప్పటినుంచీ నన్ను తిట్టి పోశారు" అంది

సీతమ్మ కేదో కొత్తలోకం తలుపులు తెరుచుకున్నట్లనపించింది గత రాత్రి కూడా తాను "ఈ పెద్ద పండుగ మళ్ళి యేడు వచ్చేవరకూ ఉంటామో, ఊడ తామో ఒక్కసారి నా బిడ్డనూ, మను మణ్ణీ నా కళ్ళకు చూపించం"డని ఎంత బ్రతిమాలినా, పోరుకాడినా ససేమిరా అని ఒట్టువేసుకున్న తన భర్త, ఆ అపర దూర్వాసుడు ఎందు కిట్లా చేశారో నని ఆమె ఆశ్చర్యపడింది

క్షణం ఆలోచించి, చివాలున లేచి బైటికి వెళ్ళి చూచింది భూషయ్యగా రింకా గడపలోనే కూచ్చుని చుట్ట తాగు తున్నారు సీతమ్మ దగ్గరకంటా వెళ్ళి "ఏమండీ" అని సంతోష కంఠంతో పలకరించింది

ఆయన మామూలు ధోరణిలోనే సకి లించి, "నీ చిన్న కొడుకేమంటున్నాడు? మళ్ళీ ఆ ముష్టి పంతులు పనికే వెళ్ళి పోతానంటాడా?" అని అడిగాడు సీతమ్మ ఈ ధోరణికి మరింత విస్తుపోయి "వాడేమీ అనడంలేదు ఈ పట్టుదల తోనే అప్పుడూ వాణ్ణి ఎడంచేశారు మళ్ళీ అదే వాదనా? ఎక్కడో ఒకచోట సుఖంగావున్నారు మీ ఆస్తి కోసం వాళ్ళెన్నడూ ఏడవలేదు వాళ్ళనింకా అనడానికి మీ నోరెట్లా వస్తున్నది" అంది నిష్ఠూరంగా

భూషయ్య రివ్వునలేచి, పై పంచె ఛెళ్ళున దులుపుతూ "నా కోడలట్లా కడుపు మాడ్చుకుంటూ, ముప్పొయ్యేళ్ళకే మలగబడిన తోటకూరకాడైపోతే నీకు కళ్ళేం కనపడ్డంలా? నీ చిన్నకొడుకూ మనవడూ ముప్పూటలా తింటే నీకు అంతే చాలన్నమాట" అని గద్దించాడు

సీతమ్మకిది మరీ విచిత్రంగాతోచింది కళ్ళు పెద్దవిచేసుకుని భర్త ముఖంలోకి చూస్తూ "నా కోడలు అంత యాతనలో—"

అని ఏమో అడగబోయింది భూషయ్యా వణికే పెదవుల్ని బిగబట్టుకోవాలని వ్యర్థ ప్రయత్నం చేస్తూ "వాళ్ళయిరుగు పొరుగు సంసారుల నోటవింటే — నేను చేసిన పాపానికి నరకం కూడా చాలదని పించింది నీకేం తెలుసునే—నా కోడలు తాను గంజిత్రాగి నీ కొడుక్కు పాలూ నెయ్యీ మేపుతున్నదే మనల్ని చూడాలని పట్టుబట్టి ఎన్నిసార్లో నీ సుపుత్రుడి చేత తన్నులు తిందే'' అంటూనే తల మరోవైపు తిప్పుకుని, చిన్న పిల్లడిలాగా బావురుమన్నాడు

తన భర్త కన్నీరు పెట్టుకోవడమైనా ఎన్నడూ చూడని సీతమ్మ ఇది చూచేసరికి ఆగలేకపోయింది చకచకా రెండడుగులు వేసి భర్త వీపుమీద చేయివేసి నిమురుతూ "మీరింత ఇదైపోతే నే బతకలేను...వాడు మీకంటే దుర్వాసుడైపోయాడుగావల్ను'' అంది

చిన్నకొడుకూ, కోడలూ ఎప్పుడు వచ్చి తన వెనుక నుంచున్నారో సీతమ్మకు తెలియదు. శారద "ఇంట్లోనూ బైటా వారినలా మారుపేరున పిలిచే గంగిరెత్తించారు నిజానికి మేం సుఖపడాలనేగదా ఆవేళ కోప్పడినా, ఈవేళ గద్దించినా'' అనేసరికి—భూషయ్యగారు కళ్ళు తుడుచుకుని, తలెత్తుతూ "పరాయివాళ్ళ బిడ్డవు. నీకున్న మనసు నా కొడుక్కు లేకుండా పోయింది'' అన్నారు

ఆయన కళ్ళలో నీరుచూచిన జగం "నాన్నా—నాన్నా" అని ఆవురుమంటూ వెళ్ళి తండ్రిని కావిలించుకున్నాడు భూషయ్యగారు కొడుకుని అవలికి నెట్టివేస్తూ — "ఒరేయ్ నన్ను తాకకు నా ఆస్తిలో నువ్వు భాగం పుచ్చుకునేదాకా నువ్వు నా కొడుకువే కాదురా—ఆఁ''అని బింకంగా అంటున్నారు

జగం "అలాగే నాన్నా' మీ రేదిచ్చినా తీసుకుంటాను ఒక్కసారి నన్ను మన్నించా ననండి'' అంటూ కాళ్ళమీద పడబోయాడు భూషయ్యగారు వంగుతున్న కొడుకును రెండుచేతులా పైకెత్తి రొమ్మున ఆన్చుకున్నారు

సీతమ్మ జలజలాకారుతున్న కన్నీటిని, కొంగుతో తుడుచుకుంటూనే ఫక్కున నవ్వి "మారుపేరు పెట్టమని ఒట్టేసుకున్నారుగా!'' అంది.

కిష్టుడు లగెత్తుకువచ్చి తాతగారి మీదికి ఎగబ్రాకుతూ "మా తాతయ్యా దుర్వాసుడు కాదు—అశోకుడు" అనేశాడు.